

สรุป ปัญหาและข้อเสนอแนะ

สรุป

การเลี้ยงไหมในประเทศไทย เกษตรกรส่วนใหญ่ทำการเลี้ยงไหมกันเป็นอุตสาหกรรม ภายในครัวเรือน โดยทำเป็นอาชีพรองเพื่อให้มีการใช้แรงงานที่ว่างภายในครอบครัวให้เกิดประโยชน์และมีรายได้เพิ่มขึ้น การเลี้ยงไหมส่วนใหญ่ยังคงใช้วิธีการเลี้ยงแบบเก่าซึ่งทำกันมา ตั้งแต่เดิม พันธุ์ไหมที่ใช้เลี้ยงเป็นพันธุ์พื้นเมือง ได้แก่ พันธุ์ไทยแท้และพันธุ์ไทยคัด เมื่อเลี้ยงจน ได้ผลผลิตรังไหมแล้ว เกษตรกรจะสาวเป็นเส้นไหมด้วยมือเพื่อขายเป็นเส้นไหมพุ่งหรือเพื่อใช้ทอ ผ้าไหม ในปัจจุบันเกษตรกรได้เริ่มหันมาเลี้ยงไหมพันธุ์ลูกผสมเพื่อขายรังไหมส่งให้กับโรงงานสาว ไหมมากขึ้น ไหมพันธุ์ลูกผสมที่ใช้เลี้ยงได้แก่ พันธุ์ลูกผสมที่ผลิตต่างประเทศและพันธุ์ลูกผสมที่ผลิตใน ประเทศไทย โดยกองการไหม กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ไหมพันธุ์ลูกผสม นี้เป็นพันธุ์ที่ให้ผลผลิตรังไหมสดที่มีเปอร์เซ็นต์เส้นใยสูงกว่าไหมพันธุ์พื้นเมือง นอกจากนี้รังไหมสด ที่ได้ยังนำมาสสาวได้ดีด้วยเครื่องจักร อย่างไรก็ตาม ไหมพันธุ์ลูกผสมก็มีข้อเสียคือ เลี้ยงยาก เพราะ มีความต้านทานโรคต่ำและผู้เลี้ยงจะต้องทำการเลี้ยงอย่างถูกวิธีจึงจะได้ผลดี

ปัจจุบันนี้ผู้เลี้ยงไหมพันธุ์ลูกผสมเพื่อการค้ามีที่นิคมสร้างตนเอง ของกรมประมงอำเภอเกาะห้า กระทรวงมหาดไทย ประมาณ 10 แห่ง และบริษัทเอกชนประมาณ 4 แห่ง ในการศึกษาต้นทุนการผลิตรังไหมสดได้ทำการคัดเลือกจากหน่วยงานที่ทำการเลี้ยงไหมพันธุ์ลูกผสมจำนวน 4 แห่ง ผลจากการศึกษาปรากฏว่าแต่ละแห่งมีต้นทุนการผลิตรังไหมสดต่างกัน โดยเรียงลำดับจากผู้เลี้ยงที่มีต้นทุน การผลิตรังไหมสดสูงที่สุดได้ดังนี้

1. ศูนย์วิจัยและอบรมไหม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ทำการเลี้ยงไหมเพื่อการ วิจัยและอบรม มีต้นทุนการผลิตรังไหมสดกิโลกรัมละ 105.80 บาท
2. นิคมสร้างตนเองพิมาย อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา สังกัดกรมประมงอำเภอเกาะห้า เกษตรกรนิคมฯ พยายามทำการเลี้ยงไหมเพื่อขายรังไหมสด มีต้นทุนการผลิตรังไหมสดกิโลกรัมละ 97.85 บาท

3. บริษัทไฟโรจันไทมไทย จำกัด อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ทำการเลี้ยงไหมเพื่อนำรังไหมสดป้อนโรงงานสาวไหมของบริษัท มีต้นทุนการผลิตรังไหมสดกิโลกรัมละ 87.78 บาท

4. บริษัท จุลไหมไทย จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ทำการเลี้ยงไหมเพื่อนำรังไหมสดป้อนโรงงานสาวไหมของบริษัท มีต้นทุนการผลิตรังไหมสดกิโลกรัมละ 76.17 บาท

การที่ต้นทุนการผลิตรังไหมสดของผู้เลี้ยงไหมทั้ง 4 แห่งแตกต่างกัน อาจมีสาเหตุเนื่องมาจาก

- อัตราค่าจ้างแรงงาน
- จำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงไหม
- จำนวนครั้ง (รุ่น) ในการเลี้ยงไหมและจำนวนไหมที่เลี้ยงในแต่ละครั้ง
- ผลผลิตรังไหมสด

การเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตรังไหมสดกับราคากลางรับซื้อรังไหมสดตามเปอร์เซ็นต์เปลือกรังไหม ปรากฏว่าผู้เลี้ยงไหมเพื่อการค้ายังมีกำไร และถ้าสามารถลดต้นทุนการผลิตรังไหมสดลงได้ ก็จะทำให้มีกำไรสูงขึ้น

แนวทางในการลดต้นทุนการผลิตรังไหมสด อาจจะทำได้ดังนี้

1. เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของคนงานเลี้ยงไหม โดยพิจารณาถึงการให้แรงงานคนงานเลี้ยงไหมให้เต็มที่ เช่น ในการเลี้ยงไหมวัยอ่อนใช้คนเลี้ยง 25 คนทำการเลี้ยงไหม 100 กล้อง ถ้าสามารถลดจำนวนแรงงานลงและทำการเลี้ยงไหมจำนวนเท่าเดิมก็จะทำให้ลดต้นทุนค่าแรงงานลงได้
2. เพิ่มจำนวนครั้ง (รุ่น) ในการเลี้ยงไหมและจำนวนไหมที่เลี้ยงในแต่ละครั้งให้มากขึ้น จะช่วยให้ลดต้นทุนคงที่ เช่น ค่าเสื่อมราคา ค่าแรงงานทางอ้อมเฉลี่ยต่อการเลี้ยงไหม 1 กล้องลงได้
3. เพิ่มผลผลิตรังไหมสดต่อการเลี้ยงไหม 1 กล้อง โดยพิจารณาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเลี้ยงไหม คือ พันธุ์ไหม ใบหม่อน เทคนิคการเลี้ยงไหม และโรคของตัวไหม
4. ศึกษาหาวิธีการลดต้นทุนการปลูกหม่อน ซึ่งอาจทำได้โดยการเพิ่มผลผลิตใบหม่อนต่อเนื้อที่ 1 ไร่ให้มากขึ้น

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาต้นทุนการผลิตรังไหมสด พบว่าผู้เลี้ยงไหมพันธุ์ถูกผลัมประสบปัญหาในการเลี้ยงไหมหลายประการ ซึ่งผลทำให้การเลี้ยงไหมมีต้นทุนการผลิตรังไหมสดต่อกิโลกรัมสูง ปัญหาต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้คือ

ปัญหาที่ 1. การเลี้ยงไหมทำได้ไม่เต็มที่

การที่ผู้ประกอบการเลี้ยงไหมทำการเลี้ยงไหมได้ไม่เต็มที่อาจเนื่องมาจากสาเหตุ คือ

1. การขาดแคลนใบหม่อน การเลี้ยงไหมให้ได้ผลดีจำเป็นต้องใช้ใบหม่อนในปริมาณที่มากเพียงพอต่อความต้องการของตัวไหม แต่เนื่องจากในปัจจุบันนี้ยังไม่มีมีการปลูกหม่อนเพื่อการขายโดยตรงดังนั้นผู้เลี้ยงไหมจะต้องทำการปลูกหม่อนควบคู่กับการเลี้ยงไหมด้วย ผู้เลี้ยงไหมส่วนใหญ่จึงมักจะประสบปัญหาในการผลิตใบหม่อนได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้เลี้ยงไหม จึงทำให้เลี้ยงไหมได้ไม่เต็มที่

ข้อเสนอแนะ

ก. ก่อนการเลี้ยงไหมผู้เลี้ยงไหมควรวางแผนว่าจะทำการเลี้ยงไหมปีละกี่รุ่น และแต่ละรุ่นจะเลี้ยงจำนวนเท่าใด เพื่อจะได้เตรียมส่วนหม่อนไว้ล่วงหน้าให้สัมพันธ์กับจำนวนไข่ไหม และโรงเลี้ยง

ข. ผู้เลี้ยงไหมควรทำการปลูกหม่อนและดูแลบำรุงรักษาส่วนหม่อนอย่างถูกวิธี เพื่อให้ผลผลิตใบหม่อนต่อไร่สูงขึ้น

2. การขาดแคลนแรงงาน การเลี้ยงไหมในแต่ละวัยนั้นจะใช้แรงงานไม่เท่ากัน เช่นในการเลี้ยงไหมวัยอ่อนจะใช้แรงงานจำนวนน้อย ส่วนการเลี้ยงไหมวัยแก่และช่วงไหมลูกจะใช้แรงงานมากเป็นสองเท่าของแรงงานที่ใช้เลี้ยงไหมวัยอ่อน ดังนั้นในบางครั้งผู้เลี้ยงไหมจะประสบปัญหาเรื่องแรงงานไม่เพียงพอสำหรับการเลี้ยงไหมวัยแก่ และผู้เลี้ยงไหมไม่สามารถหาแรงงานมาเสริมในช่วงที่ต้องการได้ทัน จึงทำให้ต้องเลี้ยงไหมได้จำนวนน้อย

ข้อเสนอแนะ

ก. ผู้เลี้ยงไหมอาจจะจ้างแรงงานประจำให้เพียงพอต่อการเลี้ยงไหมทั้งสองวัย แต่ต้องหางานอื่นให้คนงานทำควบคู่ไปกับการเลี้ยงไหมด้วย เพื่อให้มีการใช้แรงงานได้เต็มที่ เช่น

การเลี้ยงไหมของโรงงานสาวไหมบางแห่งได้แก้ปัญหาเรื่องแรงงานในการเลี้ยงไหมไม่เพียงพอ โดยใช้วิธีนำแรงงานจากโรงงานสาวไหมมาช่วยเลี้ยงไหม หลังจากนั้นก็ให้คนงานกลับไปปฏิบัติหน้าที่ในโรงงานสาวไหมต่อไป

ข. ผู้เลี้ยงไหมอาจจะแก้ปัญหาโดยการนำเครื่องจักรมาใช้แทนแรงงานคน โดยเฉพาะในช่วงการเลี้ยงไหมวัยแก่ และช่วงไหมลูก เช่น นำเครื่องจักรมาใช้ในการเก็บใบหม่อน และเครื่องจักรมาใช้ในการเก็บรังไหม เป็นต้น แต่ทั้งนี้ผู้เลี้ยงไหมจะต้องพิจารณาก่อนการตัดสินใจว่า การลงทุนในเครื่องจักรเมื่อเปรียบเทียบกับค่าจ้างแรงงานและประโยชน์ในการใช้งานของเครื่องจักรแล้วคุ้มกับการลงทุนหรือไม่ แต่ในระยะยาวผู้เขียนมีความเห็นว่าอุตสาหกรรมการเลี้ยงไหมมีความจำเป็นจะต้องนำเครื่องจักรมาใช้แทนแรงงานคนมากขึ้น ทั้งนี้เพราะการขาดแคลนแรงงานและอัตราค่าจ้างแรงงานมีแนวโน้มสูงมากขึ้น

ปัญหาที่ 2. การเลี้ยงไหมได้ผลผลิตรังไหมลดต่ำ

การเลี้ยงไหมพันธุ์ลูกผสมในปัจจุบันยังเลี้ยงได้ผลผลิตรังไหมลดมีปริมาณและเปอร์เซ็นต์เปลือกรังต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุดังนี้

1. พันธุ์ไหม ไหมพันธุ์ลูกผสมที่กองการไหม กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทำการผลิตขึ้นและส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงในปัจจุบันนั้นเป็นพันธุ์ไหมที่ให้ผลผลิตรังไหมลดต่ำทั้งปริมาณและเปอร์เซ็นต์เปลือกรัง เมื่อเปรียบเทียบกับไหมพันธุ์ลูกผสมที่สั่งซื้อมาจากต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะ

รัฐบาลควรจะสนับสนุนทางด้านการวิจัย ค้นคว้า ปรับปรุงพันธุ์ไหมลูกผสมในโครงการของกองการไหม กรมวิชาการเกษตร โดยเน้นหนักถึงการคัดเลือกพันธุ์ไหมที่ดี เพื่อแนะนำให้เกษตรกรเลี้ยงต่อไป ตามวิธีการนี้อาจจะช่วยลดปริมาณการสั่งซื้อไหมจากต่างประเทศได้อีกทางหนึ่งด้วย

2. ผู้เลี้ยงไหมขาดความรู้และเทคนิคการเลี้ยงไหม ผู้เลี้ยงไหมส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความชำนาญ และเทคนิคในการเลี้ยงไหมที่ถูกต้อง และยังคงใช้วิธีการเลี้ยงไหมแบบเก่าที่เคยเลี้ยงกันมาแต่ดั้งเดิม ดังนั้นเมื่อนำวิธีการเลี้ยงไหมแบบเก่ามาใช้เลี้ยงไหมพันธุ์ลูกผสม จึงทำให้ได้

ผลผลิตรังไหมสดไม่ดีเท่าที่ควร เพราะไหมพันธุ์ลูกผสมมีความต้านทานโรคต่ำ และต้องการการดูแลเอาใจใส่มาก

ข้อเสนอแนะ

ก. หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเลี้ยงไหม ควรขยายการอบรมวิธีการเลี้ยงไหมแผนใหม่แก่เกษตรกรให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ในปัจจุบันที่มีศูนย์วิจัยและอบรมไหมจังหวัดนครราชสีมา ทำการฝึกอบรมวิธีการปลูกหม่อน เลี้ยงไหมแผนใหม่ให้แก่เกษตรกรเพียงแห่งเดียว ถ้าเป็นไปได้ควรขยายเขตการอบรมให้ทั่วทุกภาคที่มีการเลี้ยงไหม

ข. ในการฝึกอบรมการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมของแต่ละท้องถิ่น ควรเลือกเวลาฝึกอบรมให้เหมาะสมกับช่วงเวลาที่เกษตรกรส่วนใหญ่ว่างจากฤดูกาลทำไร่ ทำนา เพราะจะทำให้การฝึกอบรมได้ผลยิ่งขึ้นด้วย

3. โรคและศัตรูของตัวไหม ตัวไหมเป็นสัตว์ที่อ่อนแอ มีความต้านทานโรคต่ำจึงมักจะมีโรคและศัตรูรบกวนมาก เช่น เชื้อรา แมลงวันลาย มด เป็นต้น เมื่อตัวไหมเป็นโรคจะทำให้ตัวไหมตาย หรือให้ผลผลิตรังไหมสดที่มีปริมาณและเปอร์เซ็นต์เปลือกรังต่ำ

ข้อเสนอแนะ

หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเลี้ยงไหมควรชี้แจงให้เกษตรกรรู้จักกับโรคและศัตรูของตัวไหม ตลอดจนวิธีการป้องกันและกำจัด

จากปัญหาและข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น อาจจะเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการเลี้ยงไหมและหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องนำไปปรับปรุงการเลี้ยงไหม ซึ่งอาจจะเป็นการช่วยเพิ่มผลผลิตรังไหมสดและลดต้นทุนการผลิตรังไหมสดต่อกิโลกรัมลงด้วย